

קביעות

במשנה ובהלכה היומית

לקבלת העלון במייל: office@kviuta.org

פר' ראה-שופטים תשפ"א • גליון 580

ההלכה היומית		המשנה היומית			
שו"ע א"ח		סדר טהרות • מקוואות			
יום	תאריך	פרק	משנה	סימן	סעיף
ד	כו אב	ד-ה	ה-א	קכח	מג-מה
ה	כז אב	ה	ב-ג	קכט-ל	א-א
ו	כח אב	ה	ד-ה	קלא	א-ג
שב"ק ראה					
	ה-ו	ו-א	א-ב	קלא	ד-ו
א	ל אב	ו	ב-ג	קלא-ב	ז-א
ב	א אלול	ו	ד-ה	קלב-ג-ד	ב-א
ג	ב אלול	ו	ז-ו	קלד-ה	ב-ב

עיון במשנה

'גיסטרא שבמקוה'

מסכת מקוואות פרק ו' משנה ו'

גִּסְטְרָא שְׁבַמְקוּהּ וְהַטְבִּיל בָּהּ אֶת הַכֵּלִים, טְהוּרוּ מִטְמְאָתָן, אֲבָל טַמְאִים עַל גַּב כְּלֵי חָרֶס. אִם הָיוּ הַמַּיִם צָפִים עַל גַּבְיוֹ כָּל שְׁהָן, טְהוּרִין.

במשנה זו לא זכינו לפירושו של הרע"ב, ובעזרה"י נפרש את המשנה לפי פירושו של הרא"ש, ונקדים כמה הקדמות בענין טומאת כלי חרס.

א. כלי חרס לעולם אינו נעשה אב הטומאה אלא רק ראשון לטומאה, אפילו אם נגע בו מת, ולפיכך כלי חרס מטמא רק אוכלים ומשקים, אבל לא אדם וכלים, שראשון לטומאה אין בכחו לטמא אדם וכלים.

ב. כלי חרס נטמא רק מאוירו, דהיינו שאם טומאה נתלית באויר כלי חרס טהור, נטמא כל הכלי, אע"פ שאין הטומאה נוגעת בדפנות הכלי. כלי חרס טמא מטמא אחרים - אוכלים ומשקים - בין מגבו ובין מאוירו.

ג. כלי חרס אין לו טהרה במקוה כשאר כלים.

המשנה מיירי בגיסטרא [כלי חרס שבור (רע"ב כלים פ"ב מ"ו)] טמאה, ובמקום השבר יש גמימות - חלקים של חרס עולים ויורדים כעין כתר כדרכס של כלי חרס שבורים - וברישא מיירי שמקצתה בתוך המים ומקצתה מעל המים באופן שיש חיבור בין המים שבגיסטרא לבין מי המקוה [בשיעור כשפופרת הנוד (ביאור הגר"א, וע"ע משנה אחרונה)], ועל ידי זה המים שבגיסטרא מחוברים למי מקוה ונידונים כמי מקוה, ולכן שנינו שכלים טמאים שהוטבלו במים שבגיסטרא, נטהרו - 'הטביל את הכלים, טהרו מטומאתן'.

אמנם כיון שהכלי חרס עצמו אין לו טהרה במקוה, הוא נשאר בטומאתו ומטמא מה שבאוירו, ואע"פ שאין בכחו לחזור ולטמאות את הכלים שהוטבלו בו ונטהרו, משום שכלי חרס אינו מטמא כלים, מכל מקום בכחו לטמא את המים שנשארו על הכלים שהוטבלו בו. אמנם כל עוד שהמים שעל הכלים מחוברים למים שבגיסטרא, אינם מקבלים טומאה כיון שדינם כמי מקוה, אבל בשעה שמוציא את הכלים מהמים שבגיסטרא, והמים שעל גב הכלים נעשו תלושים, הם נטמאים, כיון שהם עדיין בתוך אוירו של הגיסטרא הטמאה, והמים התלושים שנשמאו חוזרים ומטמאים את הכלים שהוטבלו, וזהו ששנינו 'אבל טמאים על גב כלי חרס'.

והנה מדאורייתא מים אינם מטמאים כלים, שאוכלים ומשקים אינם נעשים אב הטומאה אלא רק ראשון לטומאה, וראשון אינו מטמא כלים, אמנם גזרו ביי"ח דבר שמשקה טמא מטמא כלים אטו מעיינות הזב, ונמצא שהמים הם ראשון לטומאה - שמדרבנן משקה טמא

בפתח השער

היכן הבעיה?

יוסל הגביר נכנס באחד הימים לחנוות רהיטים, כלו אומר כבוד ושחן.

פנה למוכר: "ברצוני לקנות מראה לביתי. אביל לא סתם מראה, אלא את הכי יפה ומפארת שיש בחנוות..."

עד מהרה הגיש לו המוכר מראה גדולה ויפה, מעטרת בקשוטי זהב מרהיבים.

יוסל הביט במראה ונפר היה שאינו מרצה.

המוכר נסה לשכנעו: "זו המראה הכי משבחת שיש, בכל האזור אין מראה שפזאת. האמן לי, לא תתחרט..."

אבל יוסל לא התרצה. עיניו אמרו זאת. משהו לא מצא חן בעיניו.

"מה הבעיה?" - שאל המוכר, מנסה לעזור - "המסגרת לא מספיק מקשטת? שמא גדל המראה קטן מדי בעיניך?"

"דווקא לא. הבעיה היא שהמראה פשוט מזעזעת. האישי שגשקו במראה מכער למדי. פרצופו עקום ומקומט, אפיו פחוס וגס, וסנטרו לא סימטרי בעליל. פשוט מכער!" - אמר יוסל ברגזנות.

המוכר גמגם כמה הברות ואז שתק. וכי פה גיד ליוסל? שהבעיה היא בו, ביוסל הגביר?? שכל התאורים המדויקים שתאר אכן תואמים לפרצופו אחד לאחד??

הוא העדיף לשתק. הלא אם ידבר סביר מאד שיוסל יפגע ומעמה ואילך יחרים את חנותו. "אתן מנעול ללשוני, ולא אסתבך" - גמר במחשבתו.

***

« המשך בעמוד ג' »

רץ למשנה

מה ללמוד לפני השינה?

ללמוד לפני שיבה, יש אומרים פרק משניות ויש אומרים דברי אגדה וירא שמים יוצא ידי שניהם.

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
ר' יעקב בן ר' יצחק ז"ל
נלב"ע כח אב

הלימוד השבוע מוקדש לע"ג
שמואל בן זכריה יחיא ומרים ז"ל
נלב"ע ג אלול תשמ"ד

להפיץ את האור

בשותפות של 54 מה בחודש

תזכה להחזיק מוקד של עלוני המבחנים השבועיים באיזור שתבחר.

ניתן לתרום במערכת הטלפונית: 072-332-3020 שלוחה 6,

וכן בכל עמדות נדרים פלוס וקהילות ברחבי הארץ.

מערכת

השיעורים והמבחנים הממוחשבת:

072-332-3020

להנצחות

ותרומות

להצלחה

לע"נ יקירך

התקשר:

072-272-2200

מבחן שבועי במשנה / 280

מסכת מקואות ד, ה - ג, ז

א. מעין שהעבירו על גבי השקת שהוא כלי, מה דין המים היוצאים?

1. תמיד פסולים | 2. תמיד כשרים.
3. פסולים, אבל לא אם העבירו על גבי השפה כל שהוא, המים על השפה וחוצה לה כשרים.
4. פסולים, אבל אם העבירו על גבי השפה כל שהוא, המים חוצה לה בלבד כשרים.

ב. להלכה! העביר מעיין על גבי ספסלים, מה דין המים?

1. כמו שהיה [כמעין], ויכול להטביל אפילו על גבי הספסל | 2. כמו שהיה [כמעין], אבל גזרו שלא יטביל על גבי הספסל.
3. כמקוה, ויכול להטביל אפילו על גבי הספסל.
4. כמקוה, אבל גזרו שלא יטביל על גבי הספסל.

ג. להלכה! מה דינו של ים הגדול?

1. כמעין, אבל פסול למים חיים.
2. כמעין, וכשר אף למים חיים.
3. כמקוה לענין שצריך ארבעים סאה, וכמעין לענין שכשר בוחלין | 4. כמקוה לכל דבר.

ד. גל שנתלש מן הים ויש בו ארבעים סאה, ונפל על אדם טמא בלי כוונת טבילה, האם נטהר?

1. לא | 2. רק לחולין.
3. לחולין ולמעשר שני, אך לא לתרומה.
4. לחולין למעשר שני ולתרומה, אך לא לקדשים.

ה. האם מטבילין [כלים קטנים] בחורין שבמקוה?

1. מטבילין, אך רק אם נקובים ארבעה טפחים.
2. מטבילין, אך רק אם נקובים כשפופרת הנוד.
3. מטבילין, אף על פי שאינם נקובים אפילו כשפופרת הנוד | 4. אין מטבילין כלל.

ו. דלי שהוא מלא כלים והטבילין, באיזה אופן נטהרו הכלים?

1. רק אם הדלי טהור, וגם פיו רחב כשפופרת הנוד.
2. רק אם הדלי טמא, וגם פיו רחב כשפופרת הנוד.
3. אם הדלי טהור, אע"פ שאין פיו רחב כשפופרת הנוד | 4. אם הדלי טמא, אע"פ שאין פיו רחב כשפופרת הנוד.

ז. שלשה מקואות זה בצד זה ובכל אחד עשרים סאה, ובחיצוניים מים כשרים ובאמצעי מים שאובים, וירדו שלשה טמאים וטבילו בון ונתערבו, מה דין המקואות והטובלים?

1. המקואות - החיצוניים כשרים להשלים עליהם למ' סאה מים כשרים, אבל לא האמצעי הטובלים - טמאים | 2. המקואות - כולם כשרים להשלים עליהם למ' סאה מים כשרים, הטובלים - טמאים.
3. המקואות - כולם כשרים להשלים עליהם למ' סאה מים כשרים, הטובלים - טהורים.
4. המקואות - כולם אינם כשרים להשלים עליהם למ' סאה מים כשרים, הטובלים - טמאים.

ח. ספוג הבלוע בו ג' לוגין מים שאובים, ונפל הספוג למקוה שאין בו מ' סאה, האם פסול, ומדוע?

1. כן, כדין כל ג' לוגין מים שאובים שפסולים את המקוה | 2. כן, כיוון אטו ג' לוגין מים שאובים שנפלו בעין | 3. לא, כי לא גזרו אלא על ג' לוגים שינפלו, ובלוע לא מיקרי נפול | 4. לא, כי אין המים שבספוג מתערבים במים שבמקוה.

ט. להלכה! תיבה גדולה של עץ המונחת בתוך מקוה [ויש בו נקב בצד שממש נתמלאת ממי המקוה], האם מטבילים בה?

1. לא | 2. כן, בתנאי שהנקב כשפופרת הנוד.
  3. כן, בתנאי שהנקב ארבעה טפחים.
  4. כן, בתנאי שהנקב כשיעור רוב רוחב התיבה.
- י. מהו שיעור עירובי מקואות: (א) למקוה חסר בצד מקוה שלם, (ב) לצרף שתי מקואות של עשרים סאה?
1. מקוה חסר בצד מקוה שלם - כשפופרת הנוד. שתי מקואות של עשרים סאה - כל שהוא.
  2. הפוך מ-1 | 3. שניהם - כשפופרת הנוד.
  4. שניהם - כל שהוא.

לעולם נידון כראשון אף אם נטמא משני - וא"כ הכלים הם שני לטומאה מדרבנן, ויוצא שאם טומאתם הראשונה של הכלים היתה דאורייתא, או אפילו אב הטומאה או ראשון לטומאה מדרבנן, הועילה טבילתם לטהרם מטומאה חמורה זו, ונשארו רק שני לטומאה מדרבנן מכה המים הטמאים.

עוד שנינו 'אם היו המים צפים על גביו כל שהן, טהורין', דהיינו שאם גובה המים הוא למעלה מהצד העליון של הגיסטרא, הכלים טהורים, משום שבשעה שמוציא את הכלים מהמים והמים על גבם נעשו תלושים וראויים לקבל טומאה, כבר יצאו מאויר הגיסטרא, וממילא אין המים נטמאים ממנה.

תמיחת החזון איש על פירוש זה

החזון איש (מקואות ז', ו) הקשה על עיקר פירוש זה של הרא"ש - שהמים התלושים נטמאים מאויר הגיסטרא בשעה שמוציאים את הכלי מהמים - ממה ששנינו בריש מסכת כלים (פ"ד מ"ג) לגבי גיסטרא שיש בה 'חידודין יוצאים' [פגימות למעלה כמו במשנתנו], שבמקומות שהאויר בין החידודים הוא פחות משיעור כדי לקבל זיתים, עדיין נידון ככלי, ודבר טהור באויר הגיסטרא מול אותו מקום, נטמא, ובמקומות שיש שיעור לקבל זיתים בין החידודים, לא נחשב ככלי, ודבר טהור באויר הגיסטרא מול אותו מקום, לא נטמא, ובמשנתנו יש חיבור למקוה דרך האויר בין החידודים בשיעור כשפופרת הנוד, והוא גדול מכזית, וא"כ אותו מקום לא נחשב ככלי, וכל שכן המקום מעליו - ששם המים נעשו תלושים - לא נידון ככלי, וא"כ אין המים שנתלשו נטמאים שם.

והנה לא נתבאר שם במשנה ובמפרשים מה הדין כשיש אויר בין החידודין בשיעור לקבל זיתים רק בצד אחד של הגיסטרא, ובשאר היקפה הכלי שלם, [או על כל פנים אין אויר כדי לקבל זיתים], ומקושיית החזון איש מבואר שסובר שאף באופן זה דבר טהור באויר הגיסטרא לא נחשב בתוך הגיסטרא ואינו מקבל טומאה, שאילו היה נחשב בתוך הגיסטרא והיה מקבל טומאה, היה אפשר לפרש במשנתנו דמיירי שבמקום אחד יש אויר כשפופרת הנוד לחבר את המים שבגיסטרא למי המקוה, אבל בשאר היקף הגיסטרא, או עכ"פ ברובו, אין אויר במקום אחד כדי לקבל זיתים, ולכן המים התלושים שם נטמאים, ואולי יש לומר כן בדעת הרא"ש ליישב את קושיית החזון איש עליו.

מעין היוצא מן התנור וירד וטבל בתוכו, הוא טהור וידיו טמאות. ואם היו על גביו רום ידיו, אף ידיו טהורות.

הסיפא מיירי בתנור [כלי חרס] גדול טמא על גבי קרקע, ומעיין נובע מהקרקע לתוך התנור, ואדם טמא ירד וטבל באותו מעיין, ושנינו שהוא טהור אבל ידיו טמאות, שהרי אדם נטהר ממי מעיין ואינו נטמא מתנור, שכלי חרס אינו מטמא אדם וכלים, וגם המים שנטמאו מהתנור אינם מטמאים אדם, שמשקה טמא מטמא מדרבנן רק כלים ולא אדם, ומכל מקום ידיו נטמאו, משום שגזרו מדרבנן שראשון לטומאה מטמא ידים, ולכן הידים נטמאו מהתנור, [מלבד שנטמאו גם מהמים שעליהן, שכיון שנתלשו ועדיין הן באויר התנור, נטמאו ונעשו ראשון], ואע"פ שכלי חרס אינו מטמא אדם וכלים, מכל מקום הוא מטמא ידים (עי' ידים פ"ג סוף משנה א'), ואף אם גובה המים הוא עד גובה התנור ואין 'אויר' תנור כלל, מכל מקום ידיו טמאות משום שמים אינם מבטלים אויר כלי חרס וכל מה שבתוך מי המעיין נחשב בתוך אויר התנור, ולכן הטובל את ידיו במי המעיין, לא נטהרו ידיו, משום שאויר התנור מטמא אותן [כמו 'טובל ושרץ בידו'] (אלהי רבה).

אמנם אם גובה מי המעיין הוא מעל גובה התנור בשיעור 'רום ידיו', ידיו טהורות, משום שהידיים הן בתוך מי המעיין שבכחם לטהר, וכיון שיש שיעור 'רום ידיו', אין שום מקום ביד שהוא באויר התנור, ולכן נטהרו.

פרפראות הפרשה

לא תִאֲמַץ אֶת לִבְכָּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ... כִּי פִתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לֹו (טו, ז-ח)

מִן ה'שֵׁר שְׁלוֹם מבעלזא זי"ע אמר בדרך רמז: דידוע שבמצות צדקה ישנן קדימויות, ולא כל אחד שווה בזה, וכמו שפסק הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ז הי"ג) להלכה שעניי ביתו קודמין לעניי עירו, וכן עניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת, ועניי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ וכו'.

והנה בכף ידו של אדם אין כל האצבעות שוות, יש אחת מהן גדולה מרעותה וארוכה יותר, ואחת קצרה יותר, אבל זה ניכר דווקא כשהאדם « המשך בעמוד ג' »

איך לעשות נפילת אפים בזמנינו

בשו"ע סימן קל"א ס"א ובמ"ב מבואר דהסדר הראוי לנפילת אפים הוא להטות הראש על צידו ולכסות הפנים בבגד, ולא די בכיסוי היד שנופל פניו עליה לפי שהיד והפנים גוף אחד הם ואין הגוף יכול לכסות את עצמו, וכ"כ הבאר היטב בסק"ב בשם האריז"ל שזוהר שלא יפול כי אם על הזרוע עיי"ש, ונבאר בעזהש"ת מקור הדבר וטעמו.

מנהג באמוראים בנפילת אפים

איתא בגמרא מגילה דף כב: רב איקלע לבבל וכל העם נפלו על פניהם לאחר שמו"ע ורב לא נפל, ואמרו שם בגמרא ג' טעמים עי": א] דאמר עולא שהלאו של ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה וגו' נאמר רק ברצפה של אבנים, ובמקומו של רב היתה הקרקע מרוצפת באבנים לכן היה אסור לו ליפול על פניו, ולא רצה ללכת למקום שאר העם כדי לא להטריח עליהם שיקומו מפניו, ב] שהיה רצפת אבנים

בכל הביהכ"נ, אלא דאמר עולא שלא אסרה תורה אלא פישוט ידים ורגלים, והציבור שם נהגו ליפול על פניהם בלא פישוט ידים ורגלים רק בדרך קידה, [היינו שרק פניו נוגע בארץ, והוא נשען על גודלו להחזיק את גופו], ורב נהג תמיד לעשות פישוט ידים ורגלים במקום שאין אבנים ולא רצה לשנות ממנהגו, - וכתבו התוס' [ד"ה ואיבעית אימא] שבתירוץ הראשון סוברת הגמרא שהגם שמדאורייתא מותר בדרך קידה מ"מ חכמים אסרוהו, וכן נראה לפסוק להלכה עיי"ש ראייתם, ג] שרב לא היה נופל על פניו כלל דאמר ר"א אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא א"כ הוא בטוח במעשיו שהוא נענה בתפילתו, ואח"כ הביאו שם בגמרא אמר רב חייא בר אבין חזינא להו לאביי ורבא דמצלי אצלויי והיינו שבשעה שנופלו על פניהם היו מטים על צדיהם, ונחלקו רש"י ותוס' בסיבת

הדבר שרש"י כתב שאביי ורבא נהגו כך משום שאין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו, והתוס' [שם] כתבו שטעמם היה כיון שיש איסור דרבנן ליפול על פניו אפילו בדרך קידה, ורק בדרך הטייה מותר, שאז יש שני שינויים, א] שזה רק בדרך קידה ב] שהוא עושה את זה בהטייה, [והרמ"א בסוף הסימן מוסיף שמועיל גם להפסיק עם עשבים בינו לקרקע עיי"ש].

ביאור מנהג זמנינו

וכתב המג"א (ס"ק כ') דבזמנינו אין עושים קידה כלל על הארץ וא"כ לכאורה אין צריך להטות על צידו כיון שאין פניו דבוקים בארץ, עכ"ז בנפילת אפים שכוונתו ליפול על פניו, צריך להטות גם באופן זה ולכן נוהגים לעשות הטייה, ולכסות את פניו בבגד שיפסיק בין פניו לקרקע, והקשה הפמ"ג (ס"ק ב) למה צריך לעשות את שני הדברים גם הטייה וגם כיסוי פניו בבגד והרי באחד מהם סגי, ותיירץ הלב"ש שאנו עושים על הצד היותר טוב שני דברים עיי"ש.

אמנם הביאור הלכה חולק על המג"א בפרט זה דבשו"ת הריב"ש סי' תי"ב כתב לבאר המנהג שאנו נופלים על פנינו בישיבה, דכיון שיש איסור דרבנן ליפול על פניו אפילו בדרך קידה לכן נהגו שלא לעשות קידה אלא בישיבה בעלמא וכיון שאין הפנים נוגעות בקרקע מותר בכל גווני, ואם גם יטה על צידו כ"ש שהוא משובח ושכן נראה מדברי רש"י והרמב"ם ז"ל שאין לחוש לאבן משכית אפילו מדרבנן, אלא כשפניו דבוקות בארץ, אבל בשוחה לבד, אין לחוש הרי להדיא שגם כשכוונתו ליפול על פניו אין צריך הטייה מדינא [וכ"כ השו"ע הרב בסעיף א'], ולכן מסיק הביה"ל שעיקר הטעם שאנו עושים הטייה הוא רק מחמת שבימיהם שכן עשו קידה נהגו להטות לכן גם אנו מטים.

« המשך מעמוד ב' פותח את כף ידו ואינו קומץ אצבעותיו לאגרוף, כי בשעת הקמיצה כל האצבעות נראות שוות מבחוץ ואין הבדל ניכר ביניהן. וזהו שזמזמיה כאן התורה, בדרך רמז: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך", דהיינו שתאמר שכל העניים שווים כאותה יד קמוצה, ולכן את מעשרותי ונדבותי אחלק לכולם בשווה, ואין דיני קדימה לאחים או קרובי משפחה, אלא "פתוח תפתח את ירך לו" ולכל עני תן כפי הראוי לו מדיני הקדימה שנתנה לך התורה.

« המשך מעמוד א' »

בטח צוחקים אתם, קוראים יקרים, על גאנותו וחסר-מודעותו של יוסל, הגביר השחצן. אך למען האמת, רבים הם האנשים שחיים בתוכנו, ויתכן שזו גם התנהלותנו במדה כזו או אחרת, שלא מוכנים לשמוע ולו שמץ של בקרת עליהם או על התנהלותם, כביכול מלאכים הם. אמרו לי אתם כמה אלו שונים מיוסל היהיר?

א גוטן שבת, העורך

המבחן החודשי בהלכה מס' 11
מסימן קכח סעיף לא
עד סימן קמד סעיף ב
יופיע בעז"ה בגליון 582

לקבלת הלוח או לבירור על
המוקד באיזור מגוריך חייג
072-332-3020

לחיות כהלכה

"כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו
שהוא בן עוה"ב"

היינו ששונה הלכות הנצרכים לכל יום... כמו קריאת שמע ותפלה, נטילת ידים וכל האורח חיים. ומוכן הדבר כי בזה מורה שהוא לומד תורה לשמה, כיון שהוא שומע לדעת דרכי א-ל, וזהו עיקר לשמה היינו ללמוד על מנת לעשות, כאשר צונו יתברך.

(צמח דוד להרה"ק ר"ד מדינב זי"ע)

ודרך חיים תוכחות מוסר

איך מגיעים לאהבת השם?

כי עניין המצוה הזאת של "ואהבת" כולל שישים כל מגמתו וכל מחשבתו אחר אהבת השי"ת... ובודאי ההתבוננות היכן היא מצויה? הלא כבר אמר שלמה המלך ע"ה בראש ספרו משלי שלמה (משלי א, ב) "לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה וגו', לתת לפתאים ערמה לנער דעת ומזימה". לומר לך, כי בלא לימוד המוסר, עדיין אין אפילו התחלה ליכנס בשערי אהבת השי"ת! (לב אליהו - מערכות התשובה, לפני ה' תשהרו)

מושגים במשנה / מאת הרב אשר שיק שליט"א

מח"ס ילקוט ביאורים על ששה סדרי משנה ותלמוד בבלי

מעין, ים, ונהרות

כבר למדנו שיש הבדל בין מי מעין למי גשמים. מי מעין מטהרים גם ב"זוחליו", כלומר כשהם זורמים, ואלו מי גשמים אינם מטהרים אלא ב"אשברון", כלומר כשהם בנוסים במקום אחד ואינם זוחלים. וזהו הנקרא "מקוה".

על מי הים נאמר במשנה: "כל הימים במקוה, שנאמר (בראשית א), ולמקוה הפים קרא ימים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, הים הגדול במקוה. לא נאמר ימים, אלא שיש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר, כל הימים מטהרים בזוחליו, ופסולין לזבים ולמצרעים, ולקדוש מהם מי חטאת." (פרק ה' משנה ד')

לדעת רבי מאיר, ים אינו כמעין אלא במקוה. לדעת רבי יהודה דוקא הים הגדול (האוקיינוס) נקרא מקוה, אבל ימים אחרים, כגון ים כנרת, נחשבים כמעין.

ולדעת רבי יוסי, כל הימים מטהרים בזוחליו כמעין, אך אינם נחשבים "מים חיים" לגבי טבילת זבים ומצרעים ולענין מי חטאת.

ושם במשנה ו' למדנו: "גל שנחלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים, טהורים". נקטה

משיב כהלכה

שאלה למעשה מתוך הנלמד השבוע בהלכה היומית

שאלה: האם מותר להשתמש בכהן בזמן הזה? [רמ"א סו"ס קכ"ח, ומ"ב ס"ק קע"ה].

תשובה על שאלת השבוע שעבר

שאלה: האם יש נשיאות בפנים במקום שאין ס"ת? [מ"ב ס" קכ"ח סק"א].

תשובה: כתב המ"ב ד"א דאין נשיאות בפנים אלא במקום שיש ס"ת אבל רב האחרונים וכמעט כלם חולקים ע"ז.

כפי שמצוי בנאדיות שייבשים כל ימות השנה, ובימות הגשמים הם מתמלאים ממי הגשמים - נחל כזה אינו מטהר בזוחליו. וכן נהר ש"רבו הנוטפים על הזוחליו" - שרוב המים שבו הם ממי הגשמים ולא ממי המעינות - אינו נחשב כמעין ואינו מטהר בזוחליו.

ובמקוה יש להזהר שלא יהיו מימיו זוחליו. ולכן צריך לבדוק תמיד שיהיו קירות המקוה שלמים, שלא יהיו בהם חורים שהמים יזחלו בהם החוצה.

ואם תשאלו, הרי כשטובלים במקוה, המים נדחפים לעבר מדרגות המקוה, ואם כן הם זוחלים? התשובה: כיון שחוזרים מיד לבור המקוה אין זה נקרא זחילה.

כאן המשנה כדעת ר' יוסי, שדין הים כמעין לטהר בזוחליו. אף אעפ"כ אינו כמעין ממש, כי המעין מטהר אף בפחות מארבעים סאה, וכאן צריה שיהא בגל ארבעים סאה. והסבה לזה, כי מעין מטהר בפחות מארבעים סאה דוקא כשהמים שמטבילים בהם מחברים למקור המעין, אבל כאן כשמגיע הגל לגוף הטמא כבר נתלש מן הים. (תפארת ישראל בשם הש"ך).

על הנהרות נאמר במשנה: "הזוחליו, כמעין. והנוטפים, כמקוה" (שם משנה ה'). כלומר אם יש נהר זורם שמקורו במעינות, הוא מטהר בזוחליו. אף אם מי הנחל הם מי גשמים (נוטפין).

מבחן

במשנה לילדים / 580

מסכת מקואות פרק ד משנה ה - פרק ו משנה ז

א. היתה השקת כלי וחברה בסיד, האם פוסלת את המקוה משום מים שאובים?

- 1. כן | 2. לא | 3. מחלקת.
- ב. מעין שהעבירו על גבי ברכה והפסיקו, מה דינו של הברכה?

- 1. הרי הוא כמעין | 2. הרי הוא כמקוה.
- 3. הרי הוא כמים שאובים.

ג. העבירו למעין על גבי ספסל, מה דינו?

- 1. הרי הוא כמו שהיה.
- 2. הרי הוא כמקוה | 3. מחלקת.

ד. לדעת רבי יוסי, מה דינם של כל הימים?

- 1. כל הימים - כמקוה | 2. הים הגדול - כמקוה, שאר ימים - מטהרים בזוחלים.
- 3. כל הימים - מטהרים בזוחלים, אך אין להם דין מים חיים לטבילת זבים ולהזאת מצרעים ולקדוש מי חטאת.

ה. נוטפים שעשאן זוחלים, לדעת רבי יהודה באיזה אופן כשרים והטמא יורד וטובל בהם?

- 1. אפילו אם סומך מקל וקנה, או זב וזבה, שישתמו את מקום יציאת המים כדי שיעמדו במקום אחד - כשרים ויורד וטובל.
- 2. אינו סומך אלא בדבר טהור | 3. אינו סומך אלא בדבר שאינו מקבל טמאה.

ו. חורי המערה וסדקי המערה, מה דינם?

- 1. מטביל בהם כמה שהם, ואף על פי שאינם נקובים כשפופרת הנוד.
- 2. אם מעמידים עצמם - אין מטבילים בהם אלא אם נקובים כשפופרת הנוד, ואם אינם מעמידים עצמם - מטבילים בהם כמה שהם | 3. חורי המערה - כמה שהם, סדקי המערה - כשפופרת הנוד.

ז. שלשה מקואות, בזה עשרים סאה כשרים ובזה עשרים סאה כשרים ובזה עשרים סאה מים שאובים, והשאוב מן הצד, וירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו, מה דינם של המקואות ושל הטובלים?

- 1. שני המקואות עם המים הכשרים - כשרים, השאוב - פסול, שני הטובלים בכשרים - כשרים, הטובל בשאוב - פסול | 2. המקואות - טהורים, הטובלים - טהורים.
- 3. המקואות - כמות שהיו, הטובלים - כמות שהיו.

ח. שק או קפה שביים, באיזה אופן מטבילים בהם?

- 1. אין מטבילים בהם אלא אם כן נקובים כשפופרת הנוד | 2. בגדולים - ארבעה טפחים, בקטנים - רבן.
- 3. מטבילים בהם כמה שהם.

ט. מעין היוצא מן התנור וירד וטבל בתוכו, באיזה אופן אף ידיו טהורות?

- 1. אם היו המים על גביו רום ידיו.
- 2. אם היו המים צפים על גביו כל שהן.
- 3. אף אם לא היו המים מכסים את כלו.

י. לדעת תנא קמא, האם כל שיעמד על פי הנקב שהוא כשפופרת הנוד וייתם אותה, ממעטה ופוסלה מלערב המקואות?

- 1. הכל - אינו ממעט | 2. כל שיעמד - ממעטה | 3. כל שיעמד - ממעטה, חוץ מברית המים שאינה ממעטת.

בהצלחה!

את התשובות ניתן לענות במערכת הטלפונית: 072-332-3020 עד יום שישי שאחרי סיום החומר, את כללי המבחנים ושמות הזוכים ניתן לשמוע במספר הנ"ל.

תשובות למבחני המשנה היומית פרשת פינחס

מבחן בהלכה מס' 9 - א. 3 ב. 1 ג. 2 ד. 1 ה. 1 ו. 2 ז. 3 ח. 2 ט. 3 י. 3	מבחן לילדים מס' 574 - א. 2 ב. 3 ג. 1 ד. 1 ה. 2 ו. 1 ז. 1 ח. 1 ט. 2 י. 3	מבחן שבועי מס' 274 - א. 1 ב. 1 ג. 4 ד. 2 ה. 4 ו. 3 ז. 3 ח. 2 ט. 3 י. 1
---	--	---

